

L'art d'enraonar en els festivals de pensament

Published by [Interacció](#) [1] on 12/04/2024 - 12:00

És temps de revolució tecnològica, de consum de masses, de missatges amb ritmes trepidants a les xarxes i als mitjans de comunicació. Un decurs frenètic dels fets que deixa poc marge i espai per al pensament, per a la pausa i la reflexió.

Davant d'aquesta conjuntura, estan sorgint diverses iniciatives com a espais per a la creació i foment del debat, i on la paraula pren protagonisme i ens convida a connectar amb el que ens fa intrínsecament humans: la capacitat d'enraonar.

Enraonar, quina paraula més bonica! Si ens aturem a analitzar-la etimològicament, veurem que prové del llatí (*ratio*) i que conjuga la raó i el càlcul per a parlar d'allò que fem quan conversem i participem en un debat.

[La Carta de les arts en l'educació](#) [2] ens diu que “tenim dues formes de coneixement: la que ens procura la ciència, que persegueix *la intel·ligibilitat del món material*, i la que ens procura l'art, que persegueix *la comunicabilitat de les complexitats intangibles*. Són dues maneres d'aproximar-nos a la realitat: l'una, basada en la raó i el pensament lògic (i en aquest sentit inclou també la filosofia i les humanitats), de progressió lenta i contrastada, que ha donat lloc al vast desenvolupament científic i tècnic dels humans; i l'altra, basada en la sensibilitat estètica i la intuïció subjectiva (relacionada sovint amb les interrogacions bàsiques de la filosofia), capaç de capbussar-nos en l'inconscient recòndit i capaç de fer-nos volar, de fer-nos percebre i inventar universos inèdits”.

Els festivals de pensament, tal i com veurem en aquest article, promouen un enfocament holístic, anant d'allò més concret o específic a quelcom més abstracte del coneixement. Aquesta voluntat integradora de sabers entronca fortament amb el concepte més pur de l'Humanisme.

Dit això, volem dedicar aquest apunt a posar en valor els festivals i jornades recollits en el [Banc de Bones pràctiques en cultura](#) [3] els quals promouen el pensament com a punta de llança per a enraonar, moure consciències, compartir maneres de pensar i rebatre-les.

Començarem analitzant tres exemples que ens semblen inspiradors, per després analitzar quins son els punts forts que ens poden oferir aquesta tipologia de projectes.

Els festivals que estimen les Humanitats.

Algunes bones pràctiques.

Còsmograf [4] dona nom a un cicle de conferències que té lloc a diferents espais de la ciutat de Manresa des del 2017. Vol ser un espai de diàleg, reflexió i pensament a l'entorn de temes claus i centrals en la situació actual europea i global. Hi participen ponents europeus i internacionals, i enfoca els eixos de reflexió amb una visió transversal: filosòfica, científica, sociològica i artística. La seva projecció vol anar més enllà de l'entorn local: busca la implicació de diferents institucions locals, nacionals i internacionals en l'àmbit del pensament i l'educació (universitats, centres de pensament contemporani, centres culturals i ciutats).

El 7è Cosmògraf va debatre en profunditat sobre els Objectius de Desenvolupament Sostenible

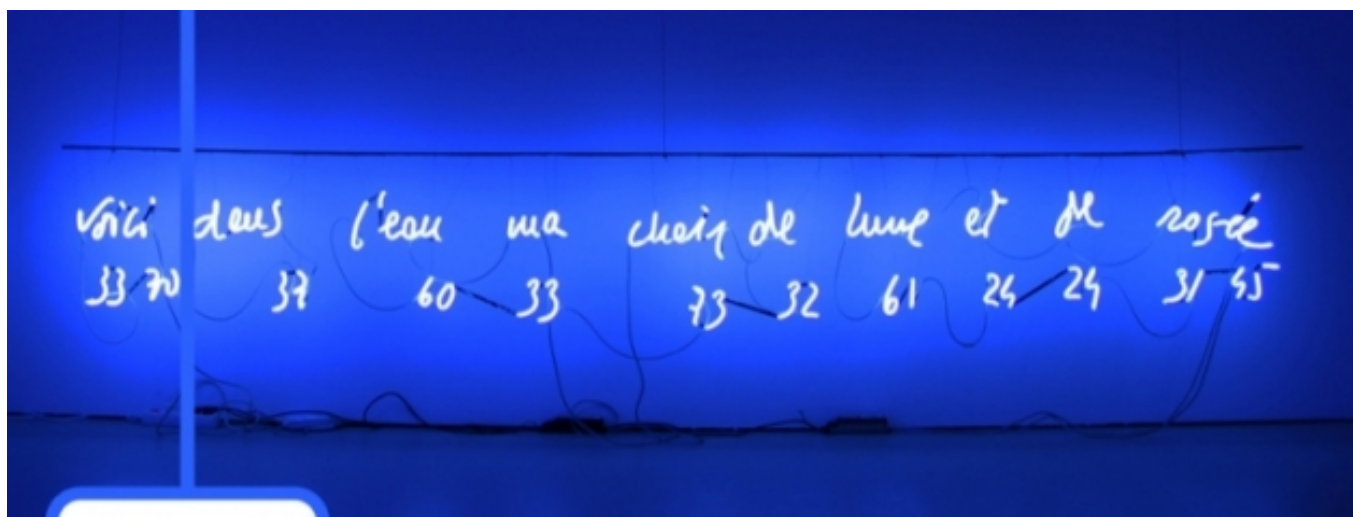
Més concretament, la relació amb les universitats i els instituts s'estableix a través de tres premisses:

Per una banda, la UManresa i la UPC Manresa formen part de la comissió programadora del festival i se'ls encarrega l'organització de dues de les xerrades. També se'ls ofereix la possibilitat que els ponents de les xerrades que ells organitzen facin una classe magistral al seu alumnat.

En segon lloc, el Grup de Professorat de la Catalunya Central forma part de la comissió programadora, informen de la programació al seu alumnat i redacten resums de les xerrades. En algun cas també preparen qüestions a abordar per part dels i les ponents.

Per últim, s'encarrega al Departament de didàctica de la UManresa l'elaboració de propostes didàctiques de les diferents xerrades. Aquestes es penjen a la Plataforma [Manresa Ciutat Àgora](#) [5], un espai de continguts digitals on trobar continguts de caire cultural, humanístic i científic generats a la ciutat. En aquesta plataforma es penjen també les xerrades perquè aquest material estigui disponible a la xarxa i tots els instituts en puguin fer ús.

Per la seva banda, [Opera Aperta. Festival art i paraula](#) [6] és un esdeveniment anual que parteix d'una obra de la col·lecció del fons del Museu de Granollers per generar debat i crear accions artístiques, tot posant l'accent en artistes vinculats al territori. Per tant, el punt de partida per aconseguir el debat és eminentment artístic.

**opera
aperta**
Festival d'art
i paraula
de Granollers

Imatge, reflex, realitat

Museu de Granollers, 7 - 11 de juny de 2023

més informació

www.museugranollers.cat/festival-opera-aperta

La quarta edició (2023) va convidar a debatre sobre nocions com imatge, reflex i realitat.

En aquest cas, la programació abasta activitats i registres diferents com els diàlegs, la lliçó magistral, la tertúlia compartida, les intervencions artístiques i els laboratoris participatius. Es convidar a professionals del món intel·lectual d'àmbits diversos com la literatura, filosofia, periodisme, sociologia i ciència, entre d'altres.

El projecte gira a l'entorn de dos eixos. El primer és el treball de les col·leccions del fons del [Museu de Granollers](#) [7] com a input generador de coneixement i diàleg, ja que l'obra escollida genera el tema de la reflexió filosòfica. El segon és la incorporació al fons del Museu de Granollers d'una obra produïda per un/a artista actual, amb vinculació amb el Vallès Oriental, després del seu diàleg i interpretació de l'obra escollida. Aquest acte fa que el projecte reverteixi en la política d'adquisició del Museu.

El programa del Festival Opera Aperta 2024 estarà disponible properament en aquest [enllaç](#) [6].

En tercer lloc, us presentem **VilaPensa**. Es tracta d'un festival de pensament que es defineix com a projecte obert al coneixement, a la cultura, a les ciències, és a dir, a l'humanisme en la seva totalitat. Té una voluntat divulgativa i inclusiva, amb vocació d'arribar i de mobilitzar tothom per igual, promovent, així, la no-discriminació per raons de procedència, educació, manera de viure o pensar. El festival té un enfocament transversal i transdisciplinari: s'hi presenten conferències sobre filosofia pura, espiritualitat, política, voluntariat, salut pública, bioètica, entre d'altres, conjuntament amb la complicitat del teatre, la música, la literatura, el cinema i la fotografia. Tot i que l'escenari principal és el [Vinseum](#) [8] (Museu de les Cultures del Vi a Catalunya), els actes i les activitats ocupen diferents espais de la ciutat amb la voluntat de generar moments de reflexió i de trobada.

I és que, des de la seva primera edició (2017), ara fa set anys, la voluntat del festival ha sigut l'abast nacional, i no només comarcal. El desig de trencar fronteres va ser compartit per l'Ajuntament de Vilafranca, que hi va veure una eina de promoció de la vila a nivell cultural, però també turístic.

I quines son les estratègies principals que usa Vilapensa per al seu èxit? Us les desgranem a continuació:

En primer lloc, com a festival amb vocació de servei públic, tothom és convidat a participar de les activitats de forma gratuïta i, per tant, es fa una aposta ferma per a **garantir-ne l'accés**.

Una de les altres apostes és la d'**un bon disseny**. El programa sempre intenta sortir a l'espai públic amb una proposta estètica innovadora, fresca i contemporània, feta per part de professionals joves.

“Els altres”, fil conductor del festival Vilapensa que se celebrarà del 15 al 21 d'abril de 2024

En tercer lloc, es garanteix una **comunicació eficient**, tot invertint esforços en setmanaris locals i comarcals, ràdio i TV incloses, així com en la premsa d'àmbit nacional. En aquesta línia, es vetlla per a que els continguts més importants arribin en format digital i en estríming, a tota la comarca i més enllà. A través de la seva web, els programes són accessibles en tot moment.

Per últim però no menys important, es compta amb la **col·laboració indispensable de les entitats**. Amb l'objectiu que el festival aconseguixi donar servei públic a un ventall de persones el més ampli possible, es compta amb la col·laboració d'entitats que donen servei sanitari i cultural públics a tota la comarca.

Podeu accedir al programa complet de VilaPensa24 en aquest [enllaç](#) [9].

Tal i com hem vist, els festivals de pensament ofereixen l'oportunitat de treballar de forma **interseccional** i transversal. Ens ajuden a fer dialogar diverses disciplines i crear nous espais híbrids on la paraula pren el protagonisme. Conjuguen diversos formats que passen per debats, actuacions, mostres d'art, exposicions, tallers o projeccions de documentals, entre molts d'altres. I, en aquest sentit, permeten també la llibertat de fer dialogar el llenguatge de l'art amb altres àmbits que poden passar per les noves tecnologies, la ciència, la filosofia, la literatura. En definitiva, esdevenen l'exemple clar de que cal trencar amb la compartimentació dels sabers

característica de la pedagogia de fonament més clàssic.

Així mateix, pensem que els festivals de pensament esdevenen una meravellosa oportunitat per a la promoció del diàleg intercultural, en tant que permeten posar en valor la diferència, entesa com a riquesa. Mitjançant el fil conductor del pensament, s'estableix un diàleg entre cultures i, amb ell, es reforça la generació de comunitat. Per a que això passi, però, és condició sine qua non que les veus minoritzades puguin ésser escoltades i que, per tant, es generin espais amatents a la diversitat.

Aprendre a pensar de nou

Sense cap mena de dubte, un dels grans reptes dels nostres dies és el límit de [l'ús de la Intel·ligència artificial](#) [10] com a recurs per a facilitar el pensament. La rapidesa que aquesta aporta en quant a l'accés als coneixements és innegable però, més enllà de l'obtenció fàcil i còmoda de dades i continguts, cal preguntar-nos: és útil per a la generació d'un debat i d'una reflexió en profunditat? I, encara més enllà, ens serveix per a construir pensament en clau comunitària?

Aprendre a pensar i a reflexionar és quelcom que ens fa essencialment humans, tal i com es recollia fa sis anys a les jornades [Interacció'18 sobre La humanitat dels humans](#) [11].

En els projectes que hem exposat **la paraula** juga un paper fonamental. I, tal i com dèiem al principi, en l'època en què vivim, on tot va tan ràpid i les *fake news* estan a l'ordre del dia, treballar el pensament crític és una necessitat i un deure. Es parla molt del foment de l'esperit crític a l'escola però, és aquest un aspecte que es té en compte quan ens referim a la població adulta? Crear espais per al debat i la reflexió és una medicina natural contra el totalitarisme i el feixisme. Perquè en ells no hi ha una paraula única ni un pensament unívoc: la riquesa rau, precisament, en el debat i l'encontre d'idees.

En efecte, tal i com aprenem a parlar i per tant a vehicular el nostre pensament a través de vocabulari que anem adquirint, cal també fer una aposta ferma per a generar espais en què es pugui aprendre a pensar. A dotar la raó de sentit. I a estimar la paraula, en definitiva.

Categories: Article

Tags: sectors culturals i creatius

Tags: governança cultural

Tags: equipaments culturals

- [12]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/blogs/2024/04/bbpb-festivals-pensament>

Links:

- [1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/interaccio>
- [2] https://interaccio.diba.cat/sites/interaccio.diba.cat/files/fae_carta_ca_0.pdf
- [3] <https://www.diba.cat/web/cerc/bones-practiques>
- [4] <http://www.manresacultura.cat/cosmograf>
- [5] <https://web.manresa.cat/ciutatagora/>
- [6] <https://museugranollers.cat/festival-opera-aperta>
- [7] <https://museugranollers.cat/>
- [8] <http://www.vinseum.cat/>
- [9] <https://vilapensa.cat/programa/>
- [10] <https://interaccio.diba.cat/CIDOC/blogs/2019/decisions-humans-intelligencia-artificial>
- [11] <https://interaccio.diba.cat/etiquetes/interaccio/interaccio18>
- [12] <https://interaccio.diba.cat/node/9368>